

FACETED APPLICATION OF SUBJECT TERMINOLOGY (FAST) – NOVA STREMLJENJA U PREDMETNOM OZNAČIVANJU MREŽNE GRADE

FACETED APPLICATION OF SUBJECT TERMINOLOGY (FAST) –
THE NEW SUBJECT ACCESS SYSTEM SUITABLE FOR WEB
ENVIRONMENT

Branka Purgarić-Kužić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

bpurgaric@nsk.hr

UDK / UDC 025.4FAST

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 21. 7. 2008.

Sažetak

Autorica obrazlaže nova stremljenja u predmetnom označivanju mrežne grade. Nova shema Faceted Application of Subject Terminology (FAST) predstavlja kontrolirani rječnik temeljen na nazivlju i pojmovnim odnosima utvrđenim u Library of Congress Subject Headings (LCSH), no pojednostavljene sintakse koja se više oslanja na poslijekoordinirani pristup. FAST shema se može koristiti uz minimalno osposobljavanje i iskustvo, a pogodna je i za automatsku normativnu kontrolu. Članak donosi objašnjenja i primjere za pojedinu kategoriju faceta (opći pojam, osobno ime, korporativno tijelo, geografski pojam, forma/žanr te vrijeme), kao i usporedne primjere LCSH i FAST odrednica.

Ključne riječi: Faceted Application of Subject Terminology (FAST), Library of Congress Subject Headings (LCSH), kontrolirani rječnik, poslijekoordinirani pristup, normativna datoteka, mrežna građa

Summary

In this paper the author explains the new subject heading system suitable for the web environment. The new Faceted Application of Subject Terminology schema (FAST) is a type of a controlled vocabulary based on terminology and on already established relationships inside the Library of Congress Subject Headings (LCSH). This new schema has a simplified syntax and it can be applied with different policies and procedures more oriented towards post-coordination. FAST schema can be used by people with minimal training and experience, and it is compatible with automated authority control. The paper contains examples of FAST headings, together with their explanations (topical, personal name, corporate name, geographic, form (genre) and chronological headings), and it also gives some examples of LCSH and FAST headings together.

Keywords: Faceted Application of Subject Terminology (FAST), Library of Congress Subject Headings (LCSH), controlled vocabulary, post-coordination, authority control, web resources

UVOD

Suvremeni trendovi naglog umnažanja elektroničkih izvora te nastanak velike količine sustava metapodataka za njihov opis potaknuli su razmišljanja o načinu predmetnog označivanja mrežne građe. Stručnjaci Razvojnog odjela Online Computer Library Center-a (dalje u tekstu OCLC) u suradnji sa stručnjacima Kongresne knjižnice, zadnjih desetak godina tragaju za predmetnim sustavom koji će u sebi zadržati postavke Dublin Core Metadata sheme te realizirati zahtjeve Association for Library Collections&Tehcnical Services, Cataloging and Classification Section, Subject Analysis Committee (dalje u tekstu ALCTS/SAC) utvrđene 1999. godine.

Prema tim zahtjevima, predmetni sustav treba biti:¹

- jednostavne strukture (s minimalnom potrebom za stvaranjem složenih predmetnih odrednica), lak za upotrebu i razumijevanje
- intuitivan, tako da sofisticirano osposobljavanje za predmetno indeksiranje, iako poželjno, nije obvezno
- logičan, tako da traži što manji napor za razumijevanje i primjenu
- podesiv za primjenu od najjednostavnijih do najsloženijih primjera.

Kako bi se došlo do takvoga predmetnog sustava, bilo je potrebno riješiti pitanje semantike (izbor rječnika) te pitanje sintakse (prijekoordinirani pristup ili poslijekoordinirani pristup).

Prema preporuci ALCTS/SAC metapodaci za analizu sadržaja mrežne građe trebali bi predstavljati mješavinu ključnih riječi i kontroliranog rječnika. Taj je kontrolirani rječnik mogao nastati korištenjem postojeće(ih) sheme(a) predmetnih odrednica, izradom potpuno nove sheme ili prilagođivanjem postojeće(ih) sheme(a).²

Razvojni odjel OCLC-a došao je do zaključka da je najrazumniji i najodrživiji izbor adaptacija predmetne sheme Kongresne knjižnice Library of Congress Subject Headings (dalje u tekstu LCSH). Prednosti su LCSH, zbog kojih je on i izabran kao temelj za novi predmetni sustav, njegov bogati rječnik općeg karaktera, kontrola sinonima i homonima te mreža hijerarhijskih i asocijativnih uputnica među pojmovima. LCSH je univerzalni kontrolirani rječnik preveden ili ga kao model za razvoj predmetnih sustava primijenjuju mnoge zemlje širom svijeta. Predmetne odrednice LCSH³ nalaze se u milijunima bibliografskih zapisa izrađenim u MARC formatu. Imaju dugačku i dobro dokumentiranu povijest te

¹ FAST: Faceted Application of Subject Terminology . Str. 1 [citirano: 2009-10-05]. Dostupno na: <http://www.oclc.org/research/projects/fast/dc-fast.doc>

² FAST: Faceted Application of Subject Terminology. Str. 2.

³ Library of Congress Subject Headings / Subject Cataloging Division Processing Department. Washington : D.C., 2006. 5 vol. 29. izd.

jaku podršku Kongresne knjižnice. Prednost je i njegova kompatibilnost s mnogim drugim predmetnim rječnicima korištenim u OPAC-u (npr., Sears List of Subject Headings i MeSH) kao i to što se normirane odrednice LCSH automatski mogu konvertirati u novu shemu.⁴

Nova shema zadržala bi bogatstvo rječnika LCSH, no imala bi znatno jednostavniju sintaksu te bi kao takva bila lakša za uporabu, razumijevanje i održavanje.

Naime, sintaksa LCSH ima čitav niz prednosti (kada se radi o tradicionalnomu predmetnom katalogiziranju), ali i nedostataka (kada se radi o mrežnoj građi). Sintaksa LCSH strukturirana je prijekoordinacijom, tj. izrađuju se predmetni nizovi (složene predmetne odrednice) pomoću kojih se čuva kontekst i značenje analiziranog sadržaja dokumenta, olakšava se pretraživanje kod višestrukih predmeta te omogućuje preciznost u pronalaženju. Predmetni nizovi od velike su važnosti u organizaciji znanja, a time i od velike pomoći istraživačima/znanstvenicima kod njihovih specifičnih područja interesa. Naime, korisnike vrlo precizno dovode do traženog dokumenta, omogućuju im procjenu njegove mjerodavnosti (budući da je kontekst očuvan), te im pomoću setova predmetnih odrednica nude iste ili slične sadržaje koji su, zahvaljujući takvom načinu grupiranja, okupljeni unutar predmetnog kataloga.

Primjer – set predmetnih nizova LCSH

Children – Diseases

Children – Diseases – Alternative treatment

Children – Diseases – Atlases

Children – Diseases – Botswana – Statistics

Children – Diseases – Classification

Children – Diseases – Developing countries – Prevention

Children – Diseases – England – History – 19th century

Children – Diseases – Environmental aspects – Handbooks, manuals etc.

Children – Diseases – Etiology

Children – Diseases – Fiction

Children – Diseases – Immunological aspects – Congresses

Children – Diseases – Nutritional aspects

Children – Diseases – Periodical – Indexes

Children – Diseases – Treatment – Psychological aspects

Children – Diseases – Treatment – Religious aspects

Nedostaci LCSH su vrlo kompleksna pravila *Subject cataloging manual*. *Subject headings* ⁵ o oblikovanju predmetnih odrednica, te pravila o upotrebi dodat-

⁴ FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : A simplified LCSH-based vocabulary. Berlin, 2003. Str. 3 [citirano : 2009-10-10]. Dostupno na: http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/010e-ONeill_Mai-Chan.pdf.

⁵ Subject cataloging manual. Subject headings / prepared by the Cataloging Policy and Support Office, Library of Congress. 5. izd. 2000.

nih oznaka što zahtijeva dugotrajno osposobljivanje katalogizatora/predmetnog analitičara i ručno indeksiranje, što sve skupa sustav čini skupim kako u izradi tako i u održavanju. Zamjera mu se i nedosljednost, nedovoljna ažurnost, nerazumljivost za krajnjeg korisnika te nefleksibilnost.

FAST SHEMA

Polazeći od tvrdnje da nije potrebna jednaka razina predmetne obrade za sve knjižnične izvore, budući da oni nisu svi jednako vrijedni/korisni, te imajući u vidu sam trošak obrade, kao i način pretraživanja u mrežnom okruženju koji se redovito oslanja na jedan pojam - deskriptore, te na poslijekoordinaciju za složenije sadržaje, tim OCLC⁶ odlučio je modifikacijom LCSH, točnije razbijanjem predmetnog niza u facete, razviti shemu Faceted Application of Subject Terminology (dalje u tekstu FAST).

Uz LCSH, temelj za FAST odrednice jesu i NACO odrednice te odrednice dodijeljene bibliografskim zapisima u WorldCat-u (OCLC Online Union Catalog-u).⁷ Oko 136 milijuna LCSH u oko 62 milijuna (46 posto) WorldCat zapisa je fasetirano u 176 milijuna FAST odrednica. U prosjeku je u tim bibliografskim zapisima korišteno 2,19 LCSH i 2,84 FAST odrednica. U slučajevima kada ne postoje istoznačnice u LCSH, izrađuju se nove FAST odrednice. Prema podacima iz lipnja 2009. godine, ukupno je postojalo oko 1,6 milijuna FAST odrednica.⁸

Osnovne značajke FAST-a jesu:⁹

- zasnovan je na LCSH rječniku
- oblikovan za online okruženje
- pojednostavljene sintakse
- kombinacija prijekoordiniranog i poslijekoordiniranog pristupa (s većim naglaskom na ovaj potonji)
- kontrolirani rječnik sa svim odrednicama usvojenima u normativnoj datoteci (osim onih koje sadrže samo brojčane vrijednosti) koje se jedino tako usvojene smiju koristiti

⁶ Članovi FAST razvojnog tima su Edward T. O'Neill, Rebecca Dean, Anya Dyer, Kerre Kammerer, Eric Childress, Diane Vizine-Goetz, Rick Benett (svi iz OCLC Online Computer Library Center, Dublin, Ohio, SAD, te Lois Mai Chan (University of Kentucky, Kentucky, SAD) i Lynn El-Hoshy (Library of Congress, Washington D. C., SAD).

⁷ FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : Applications Guide and Documentation, Str. 29 [citirano: 2009-10-12]. Dostupno na: <http://www.oclc.org/research/wip/fast/manual-20070112.pdf>.

⁸ Vizine-Goetz, Diane. FAST Headings as Tags for WorldCat, Str. 3 [citirano: 2009-10-15]. Dostupno na: www.ifla2009satelliteflorence.it/meeting2/program/.../VizineGoetz.pdf.

⁹ FAST (Faceted Application of Subject Terminology) Application Guide and Documentation. Str. 4-5. FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : A simplified LCSH-based vocabulary. Str. 3.

- fleksibilan u primjeni (različite razine predstavljanja predmeta od najstrožnijih tj. punoga predmetnog niza karakterističnih za OPAC do najjednostavnijih tj. deskriptora za pojmove korištene u većini indeksa)
- interoperabilan s mnogim rječnicima indeksnih pojmova
- potrebno minimalno prethodno osposobljavanje i iskustvo
- usklađen s automatiziranom normativnom kontrolom
- izrađuje se u formatu MARC 21 isto kao i LCSH.

OBLIKOVANJE FAST ODREDNICA¹⁰

FAST odrednica sastoji se od glavne oznake (riječi ili fraze) koja se može koristiti samostalno ili joj se može pridružiti neka od dodatnih oznaka kao što je to slučaj kod predmetnih nizova LCSH. Dodatne oznake LCSH (tematske, zemljopisne, vremenske i formalne) imaju veliku važnost budući da je, zahvaljujući njima, sačuvana specifičnost predmeta te iskazan oblik analiziranog dokumenta. Glavna razlika u odnosu na LCSH jest to što u određenoj FAST odrednici dodatna oznaka ili više njih moraju pripadati istoj faceti kao i vodeća oznaka. Opći pojam može biti dodatno podijeljen jedino općim pojmom, geografski geografskim itd. Dakle, određena vodeća oznaka ne smije biti dodatno podijeljena dodatnom oznakom iz različite skupine faceta. Isto tako, za razliku od LCSH, ne postoje plutajuće dodatne oznake, nego su one dio usvojene FAST odrednice. Pojmovi u istoj faceti su prijekoordinirani (predmetni niz postoji normiran i spreman za uporabu). Kod sadržaja kojima se dodjeljuje više odrednica istih ili različitih faceta, u pretraživanju se primjenjuje poslijekoordinirani pristup.

FAST se sastoji od osam posebnih faceta i to:

a) faceta za sadržaj (o čemu se u dokumentu radi):

opći pojam, geografsko ime, osobno ime, korporativno tijelo, skup, sastanak, vrijeme, naslov rada;

b) facete za oblik/žanr (u kojem je obliku dokument).

OPĆI POJAM

FAST odrednica za opći pojam sastoji se od vodeće oznake za opći pojam i ako je potrebno odgovarajućih dodatnih oznaka za opći pojam. FAST odrednice za opći pojam izgledaju vrlo slično LCSH, no za razliku od njih, ovdje će sve dodijeljene dodatne oznake biti normirane zajedno s vodećom. Dakle, sve složene predmetne odrednice za opći pojam bit će usvojene u normativnoj datoteci.

FAST odrednice za opći pojam temelje se na LCSH odrednicama za opći pojam, zatim na dodatnim oznakama za opći pojam kod svih kategorija LCSH odrednica te na vremenskim dodatnim oznakama koje sadrže tekstualni dio pojašnjenja.

¹⁰ FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : Applications Guide and Documentation. Str. 8-21.

Primjeri:

Blood banks

Colombian poetry

Burns and scalds – Patients – Family relationships

Sailing – Safety measures

Revolution (France : 1789-1799)

Soviet occupation of Afganistan (1979-1989)

Avalon (Legendary place).

GEOGRAFSKO IME

LCSH za geografska imena oblikovana su na dva načina. U slučaju kada se koriste kao dodatne oznake, oblikuju se u neizravnom smjeru npr., Germany-Berlin, a kada su vodeće oblikovane su u izravnom smjeru npr., Berlin (Germany). Za razliku od njih, FAST odrednice za geografska imena normiraju se i koriste samo u neizravnom smjeru, čime se omogućuje jednostavnije pretraživanje. Isto kao i FAST odrednice za opći pojam, sve FAST odrednice za geografska imena nalaze se usvojene u normativnoj datoteci.

Prva razina (od tri moguće razine) geografskih imena u FAST-u mnogo je ograničenija nego u LCSH budući da se koriste isključivo imena iz *Geographic Area Code*¹¹ popisa. Uz pomoć kodova osigurava se specifičnost te hijerarhijska struktura odrednice. Npr., kod za Europu je *e*, Finsku *e-fi*, Ameriku *n*, Sjedinjene Američke Države *n-us*, Michigan *n-us-mi*. Upotrebom kodova odmah je u startu ograničen broj odaziva u pretraživanju.

Primjeri:

Hrvatska – Zagreb (e-ci)

Maryland Worcester County (n-us-md)

Mars (zma).

Kvalifikatori (tj. oznake u zagradama) koriste se kao razlikovni element u slučaju istoga imena. Mogu se koristiti opća imena i nazivi za geografske pojmove i upravno teritorijalne jedinice (npr., dolina, satelit, kraljevstvo, grofovija).

Primjeri :

New York (State) – New York

Russia (Federation) – Siberia

California – Lake Valley (El Dorado Country : Valley).

VRIJEME

Vremenske FAST odrednice iskazuju stvarno vremensko razdoblje koje se u dokumentu spominje, a ne unaprijed utvrđeno i usvojeno specifično vremensko

¹¹ MARC Code List for Geographic Areas. Library of Congress, 2006. Dostupno na: <http://www.loc.gov/marc/geoareas/>.

razdoblje vezano za određeni događaj ili povijesno razdoblje kao što je slučaj u LCSH. Vremenske odrednice LCSH, uza specifično vremensko razdoblje iskazano godinama, sadrže i tekst objašnjenja, koji se, budući da je nosilac vrijedne informacije u slučaju FAST odrednica ne zanemaruje, nego se posebno oblikuje kao odrednica za opći pojam.

FAST odrednice za vrijeme iskazuju se kao pojedinačni datum ili kao vremensko razdoblje s početnim i/ili završnim datumom. Jedino je opće ograničenje kod FAST odrednica za vrijeme kada se iskazuje vremensko razdoblje, drugi datum mora biti veći od prvog.

Normativni zapisi se za vremenske predmetne odrednice izrađuju samo u slučajevima kada su potrebni za uputnice ili povezivanje.¹²

Primjeri:

510-30. B.C.

146 B.C.-323 A.D.

2001

2001 (September 11)

1918-1945

OSOBNOST I NAZIV KORPORATIVNOG TIJELA

Osobna imena, uključujući imena obitelji, te nazivi korporativnih tijela izvode se iz NACO Name Authority File-a. Uvjet da ime bude uvršteno u FAST jest da je bar jednom bilo korišteno u WorldCat bibliografskim zapisima te da je usvojeno u Name Authority File-u i to kao valjano za predmetnu upotrebu.

Primjeri:

Clinton, Bill, 1946-

Jesus Christ

Caroline, Queen, consort of George IV, King of Great Britain, 1768-1821

Moses (Biblical leader)

Medici, House of

Library of Congress

Oxford University Press.

OBLIK/ŽANR

FAST odrednice za oblik iskazuju informaciju o obliku dokumenta, a ne o sadržaju koji se u dokumentu iznosi. Ukoliko je, međutim, predmet dokumenta neki oblik ili žanr, izrađuje se FAST odrednica za opći pojam. Na taj se način izbjegavaju konflikti koji postoje kod LCSH, točnije njihovih potpolja za opći

¹² Npr., mogu se povezati imena geoloških razdoblja koja su tretirana kao opći pojam te se nalaze u FAST odrednici za opći pojam, te brojkama iskazano vremensko razdoblje toga geološkog razdoblja iskazano u FAST odrednici za vrijeme. Npr., Pleistocen i Od 10 tisuća do 2 milijuna godina prije.

pojam i potpolja za oblik kada se u njima nalazio isti pojam, ali u različitom značenju.

Sve FAST odrednice za oblik/žanr usvojene su u normativnoj datoteci, a najčešće iskazuju bibliografske i fizičke oblike, te književne i umjetničke žanrove.

Primjeri:

Case studies

Dictionaries – Portuguese

Fiction

Personal narratives – French.

USPOREDNI PRIMJERI LCSH I FAST ODREDNICA

1. LCSH odrednica

Architecture, Modern – 20th century – United States

– Bibliography

(vodeća opći pojam – dodatna vremenska – dodatna zemljopisna – dodatna formalna)

FAST odrednice

Opći pojam: Architecture, Modern

Geografski pojam: United States

Vrijeme: 1900-1999

Oblik: Bibliography

2. Kod odrednica koje imaju više dodatnih oznaka iste kategorije, u faceti se zadržava postojeći redosljed.¹³

LCSH odrednica

Heart – Diseases – Diet therapy – Recipes

(vodeća opći pojam – dodatna opći pojam – dodatna opći pojam)

FAST odrednice

Opći pojam: Heart – Diseases – Diet therapy

Oblik: Recipes

3. Odrednica LCSH koja u sebi sadrži naziv nekog događaja fasetira se u više FAST odrednica od čega je jedna za opći pojam s tim nazivom.

LCSH

Gettysburg, Battle of, Gettysburg, Pennsylvania, 1863

FAST odrednice

Opći pojam: Gettysburg, Battle of

Geografski pojam: Pennsylvania – Gettysburg

Vrijeme: 1863

¹³ FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : A simplified LCSH-based vocabulary.
Str. 10.

LCSH

War of the Mascates, Brazil, 1710-1714

FAST odrednice:

Opći pojam: War of the Mascates

Geografski pojam: Brazil

Vrijeme: 1710-1714

NORMATIVNA DATOTEKA¹⁴

FAST koristi formate *MARC 21 za bibliografske*¹⁵ i *MARC 21 za normativne zapise*¹⁶ budući da su sveobuhvatni te se pomoću njih mogu realizirati gotovo svi zahtjevi FAST-a. Jedini nedostatak tih formata bilo je nepostojanje polja za vremenske predmetne odrednice (postojalo je samo potpolje X82 za vremenske dodatne predmetne oznake), no i to je riješeno tako što je na zahtjev razvojnog tima FAST-a Machine-Readable Bibliographic Information Committee (MARBI) za tu namjenu odredio korištenje novog polja X48.¹⁷

Pravilo je da se sve FAST odrednice moraju usvojiti u normativnoj datoteci. Iznimka su vremenske predmetne odrednice za koje se normativni zapisi izrađuju jedino ukoliko su potrebni za uputnice ili povezivanje.¹⁸

FAST koristi sljedeća polja u MARC 21 za normativne zapise:

100 osobno ime

110 korporativno tijelo

130 jedinstveni stvarni naslov

148 vrijeme

150 opći pojam

151 geografski pojam

155 oblik/žanr

Svaki normativni zapis može imati samo jedno polje 1XX.

FAST normativni zapisi sadrže polja 4XX za uputnice *vidi* i polja 5XX za uputnice *vidi i* (oba polja su ponovljiva), te polje 688 za napomenu o uporabi. Time se održava hijerarhijska struktura rječnika, upućuje na asocijativne veze između pojmova te omogućuje korisniku da zahvaljujući navođenju niza neu-svojenih pojmova dođe do usvojenog pojma.

¹⁴ FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : Applications Guide and Documentation. Str. 46-48.

¹⁵ MARC 21 : format for bibliographic data : including guidelines for content designation / prepared by Network Development and MARC Standards Office, Library of Congress ; in cooperation with Standards and Support, National Library of Canada. Washington, 1999.

¹⁶ MARC 21 format for authority data / prepared by Network Development and MARC Standards Office Library of Congress ; in cooperation with Standards and Support, National Library of Canada, National Bibliographic Service, British Library. Washington, 1999 - .

¹⁷ Changes for Faceted Application of Subject Terminology (FAST) Subject Headings [citirano : 2009-10-25]. Dostupno na : <http://loc.gov/marc/marbi/2002/2002-13.html>.

¹⁸ FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : Applications Guide and Documentation. Str. 17.

Primjer – FAST normativni zapis za opći pojam

```
000  nz n
001  fst00946656
003  OCoLC
005  20041024193302.0
008  041024nn anznnbabn || ana d
040  OCoLC $b eng $c OCoLC $f fast
150  Graphic novels
450  Comic book novels
450  Graphic fiction
550  Comic books, strips, etc.
550  Fiction
550  Popular literature
688  LC subject usage: 39 (2006)
688  WC subject usage: 8,427 (2006)
750  0 Graphic novels $0 (DLC)sh 94008233
```

U normativnom zapisu može se navesti i LCSH i odgovarajuće FAST odrednice čija se veza omogućuje preko polja 7XX. Uz druge namjene, ta veza osigurava OCLC da promjene nastale ažuriranjem LCSH automatski unosi u FAST odrednice.

Primjer – FAST normativnog zapisa za geografski pojam¹⁹

```
001  fst01331982
003  OCoLC
005  20060620123944.0
008  060620nneanz| |babn n ana d
040  OCoLC $b eng $c OCoLC $f fast
043  e-ci
151  Croatia $z Zagreb $z Trešnjevka (Općina)
688  LC subject usage : 1 (2006)
688  WC subject usage : 1 (2006)
751  0 Trešnjevka (Zagreb, Croatia : Općina) $0 (DLC) n 83135341
```

U polju 043 normativnog zapisa za geografski pojam upisuje se kod iz popisa Geographic Area Code.

FAST baza podataka dostupna je za pretraživanje na mrežnoj adresi <http://fast.oclc.org/>. Budući da se, u cilju njenog usavršavanja, na njoj još uvijek radi, postoji mogućnost da povremeno ne bude na raspolaganju. Kod pretraživanja, facete za sadržaj pretražuju se odvojeno od faceta za oblik. Pretraživanje je moguće po ključnim riječima, po indeksima te složeno pretraživanje pomoću Booleovih operatora.²⁰

¹⁹ OCLC SiteSearch WebZ Demonstration Record Display. Dostupno na: <http://fast.oclc.org/WebZ/>.

²⁰ FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : Applications Guide and Documentation. Str. 56-63.

ZAKLJUČAK

FAST je nastao kao rezultat nastojanja da se stvori nova shema predmetnih odrednica, temeljena na bogatstvu rječnika LCSH, no znatno jednostavnije sintakse i pravila uporabe primjerena suvremenom mrežnom okruženju. U siječnju 2007. objavljen je priručnik *FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : Applications Guide and Documentation* koji je u postupku analize i dorade. Kao veliki napredak u odnosu na dosadašnje stanje²¹ predviđena je 100 posto normativna kontrola, budući da će sve facete (osim onih za vrijeme) imati svoj zapis u normativnoj datoteci. Njegova je prednost što je i prijekoordiniran (u facetama istog tipa) i poslijekoordiniran. Valja, međutim, spomenuti da se u toj poslijekoordinaciji uz prednosti nazire i nedostatak, budući da se time gube vrijednosti predmetnih nizova LCSH koji uspijevaju sačuvati kontekst i značenje sadržaja dokumenta te preko setova predmetnih nizova korisnicima ponuditi kombinacije grupiranih sadržaja za koje oni nisu znali da postoje u bazi, a moguće je da im budu od koristi. Prednosti FAST-a su njegova prilagodljivost, interoperabilnost te velika zapremina obrade. U odnosu na LCSH lakši je za uporabu, korištenje i održavanje, a time i ekonomičniji. Omogućuje automatsko indeksiranje, velika količina kombinacija te je pogodan za istraživanje mehanizama izvan OPAC-a.

LITERATURA

Changes for Faceted Application of Subject Terminology (FAST) Subject Headings. Dostupno na: <http://loc.gov/marc/marbi/2002/2002-13.html>.

FAST: Faceted Application of Subject Terminology. Dostupno na: <http://www.oclc.org/research/projects/fast/dc-fast.doc>.

FAST (Faceted Application of Subject Terminology) : A simplified LCSH-based vocabulary. Berlin, 2003. Dostupno na: <http://www.archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/010e-ONeillMai-Chan.pdf>.

FAST (Faceted Application of Subject Terminology) Application Guide and Documentation. 2007. Dostupno na: <http://www.oclc.org/info/research/wip/fast/manual-20070112.pdf>.

Library of Congress Subject Headings / Subject Cataloging Division Processing Department. Washington, D.C., 2006. 5 vol. 29. izd. Library of Congress Subject Headings : Pre- vs. Post-Coordination and Related Issues / Cataloging Policy and Support Office, 2007. Dostupno na: http://loc.gov/catdir/cpsd/pre_vs_post.pdf.

²¹ Usporedbom WorldCat zapisa i LCSH normativnih zapisa ustanovljeno je da je svega 3 posto od ukupnog broja predmetnih nizova usvojeno u normativnoj datoteci, 26 posto koristi Kongresna knjižnica, ali ne kao usvojene složene predmetne odrednice (zbog plutajućih / slobodno oblikovanih dodatnih oznaka), dok njih čak 71 posto ne koristi Kongresna knjižnica (nego razne druge knjižnice) te nisu usvojene u normativnoj datoteci. Vidi: Taylor A. G. Where It's Been and Where It's Going, Str. 6 [citirano: 2009-10-20]. Dostupno na: <http://www.nelinet.net/edserv/conf/cataloging/cts/1999/taylor.htm>.

MARC Code List for Geographic Areas. Library of Congress, 2006. Dostupno na: <http://www.loc.gov/marc/geoareas/>.

MARC 21 : format for bibliographic data : including guidelines for content designation / prepared by Network Development and MARC Standards Office, Library of Congress ; in cooperation with Standards and Support, National Library of Canada. Washington, 1999.

MARC 21 format for authority data / prepared by Network Development and MARC Standards Office Library of Congress ; in cooperation with Standards and Support, National Library of Canada, National Bibliographic Service, British Library. Washington, 1999 - .

OCLC FAST Test Database. Dostupno na: <http://fast.oclc.org>.

Subject cataloging manual. Subject headings / prepared by the Cataloging Policy and Support Office, Library of Congress. Washington, D. C., 2000. 5. izd.

Taylor A. G. Authority control : Where It's Been and Where It's Going. Dostupno na: <http://www.nelinet.net/edserv/conf/cataloging/cts/1999/taylor.htm>.

Vizine-Goetz, Diane. FAST Headings as Tags for WorldCat. Dostupno na: <http://ifla-2009satelliteflorence.it/meeting2/program/.../VizineGoetz-pdf>.